

De beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie binnen amateur voetbalverenigingen

Simone Verdonschot (3926346)

Utrecht, 23 juni 2014

Universiteit Utrecht
Masterthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Begeleider UU: Dr. Paul Baar
Tweede beoordelaar: Dr. Chris Baerveldt

Abstract

The general purpose of this research is to gain comprehension of the perception of youth participation by A-, B- and C- juniors playing in football clubs and to get concrete points of attention about how the Royal Dutch Football Association (Koninklijke Nederlandse Voetbalbond, KNVB) can improve youth participation in a more bottom up way. Youth participation gets broken down into individual, team and organization level. A safe environment is a key for participating in a football club. Players who don't feel safe, take less risks and are less motivated to change their own situation. The basic needs for a safe environment are competence, autonomy and relationships. This research has a qualitative nature. Twenty-four juniors from two different football clubs were interviewed. Distinctions are made according to gender, level and age. There hardly appears to be youth participation at an individual level among the respondents. In most cases the whole team is taken as a starting point. The atmosphere in a team and relations between players, seem to have an important role in how safe the juniors feel. The times the team get together is important, because this is the time that they can practice their social skills. A familial atmosphere could possibly lead to more youth participation.

Keywords: Football, youth participation, A-, B, C-juniors, safe environment, bottom up, KNVB

Samenvatting

Jeugdparticipatie binnen voetbalverenigingen is voor jongeren een ideale kans om (sociale) vaardigheden te ontwikkelen. Daarnaast kan het ook een middel zijn om de betrokkenheid te vergroten waardoor jongeren de gelegenheid krijgen om iets aan hun eigen situatie te veranderen. Omdat veel junioren uitstromen om clubgebonden redenen zou jeugdparticipatie bij kunnen dragen aan het ledenbehoud. Jeugdparticipatie kan worden uitgesplitst in individueel, team- en verenigingsniveau. Een uitgangspunt om te kunnen participeren binnen een voetbalclub is een veilig sportklimaat. Junioren die zich veilig voelen zouden immers meer risico's durven nemen en meer gemotiveerd zijn om iets aan hun eigen situatie te veranderen. De basisbehoeften voor een veilig sportklimaat zijn competentie, autonomie en relatie. De onderzoeksopzet is kwalitatief van aard. 24 junioren van twee verschillende voetbalverenigingen werden geïnterviewd, waarbij er onderscheid gemaakt werd in geslacht, niveau en leeftijd. Er werd getracht inzicht te verkrijgen in de beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie en het komen tot aanbevelingen waarmee de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (de KNVB) de jeugdparticipatie bottom-up kan stimuleren. Individuele aandacht op zowel voetbaltechnisch als sociaal gebied zou mee kunnen werken

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

aan het vergroten van de jeugdparticipatie, toch noemen spelers dat het team meer als uitgangspunt wordt genomen. Sfeer in het team in binnen de vereniging draagt bij aan een veilig klimaat, een familiale sfeer kan hierbij mogelijke leiden tot meer jeugdparticipatie.

De beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie binnen amateur voetbalverenigingen

De afgelopen jaren is de machtsverhouding tussen volwassenen en kinderen gedemocratiseerd. Onderhandeling is de meest gebruikte opvoedingsstrategie in de westerse samenleving, hierdoor leren kinderen omgaan met verantwoordelijkheid (De Winter, 1995). Jeugdparticipatie is daardoor steeds belangrijker geworden. Jeugdparticipatie is gericht op het optimaliseren van de betrokkenheid en het versterken van sociale netwerken binnen een gemeenschap (Buchanan, Miller, & Wallerstein, 2007). Het is een middel om de jeugd actief te betrekken en om iets aan hun eigen situatie te kunnen veranderen (De Winter, 2007; De Winter, Kronenman, & Baerveldt, 1999), waardoor capaciteit opgebouwd wordt om vanuit eigen kracht samen problemen aan te pakken (Minkler & Wallerstein, 2003). In de ideale situatie werken experts en partners met elkaar als gelijken (Hart, 1992; Israel, Schulz, Parker, & Becker, 1998). Door jeugdparticipatie leren kinderen opvoedkundige vaardigheden zoals sociale vaardigheden en het nemen van verantwoordelijkheid (De Winter, 2007). Dat is belangrijk omdat kinderen burgers in wording zijn die bepaalde vaardigheden nog moeten leren (De Winter, 1995; De Winter, 2005). Het is noodzakelijk dat de omgeving van een kind hier open voor staat (De Winter, 2007). Hillary Clinton deed een uitspraak *'It takes a village to raise a child'*. Opvoeden doen we samen in een pedagogische civil society waarin burgers in vrijwillige verbanden verantwoordelijkheid nemen voor het klimaat waarin kinderen opgroeien (Hilhorst & Zonneveld, 2013).

De Koninklijke Nederlandse voetbalbond (KNVB) onderkent de opvoedkundige waarden van sport en ziet het belang in van sportverenigingen voor de samenleving (KNVB, 2009). Een voetbalvereniging is een pedagogische civil society aangezien het een plek is waar kinderen op meerdere gebieden in hun ontwikkeling worden gestimuleerd (De Winter, 1995). Sport heeft een opvoedend karakter aangezien normen en waarden overgebracht kunnen worden en vaardigheden kunnen worden geoefend (Biesta, Stams, Dirks, Rutten, Veugelers & Schuengel, 2001; Buisman, 2004). De KNVB wil de jeugdparticipatie vergroten (KNVB, 2009). Hierbij worden junioren als doelgroep gekozen, omdat dit een risicogroep is gebleken bij het uitstroomonderzoek bij amateurvoetbalclubs (Kroesemeijer & Groenenstein, 2013). Junioren blijken vaker uit te stromen om clubgebonden redenen dan andere leeftijdsgroepen. Daarnaast gaven zij vaker dan andere leeftijdscategorieën aan dat ze problemen en conflicten

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

bespraken met kaderleden, terwijl hier volgens de meeste van hen weinig met hun input gedaan werd (Kroesemeijer & Groenenstein, 2013). Meisjes leken later te starten en eerder te stoppen met voetballen. Als stopmotief werd onder andere sfeer in het team, eigen motivatie en kwaliteit van de trainingen genoemd (Lobstein & Van der Linden, 2013). De Vries, Meussen, 'T Hart, en Van den Toren (2013) resulteerden dat junioren wel meer wilden participeren, maar niet gevraagd werden door het bestuur.

Jeugdparticipatie zal vanuit eigen kracht en netwerken moeten ontstaan (Pels & Boutellier, 2013). Kinderen weten veel over hun eigen situatie en toch gebeurt het in de praktijk vaak dat volwassenen daar beslissingen over maken (Volman, 2013). Draagvlak voor jeugdparticipatie wordt mogelijk vergroot als het van onderuit wordt gestimuleerd in plaats van dat het van bovenaf wordt opgelegd (Van Woerkum, 2000). Dit zou kunnen verklaren waarom eerdere programma's, die dienden om de jeugdparticipatie te vergroten, niet al hun doelen hebben bereikt. Het belang van de vereniging stond namelijk centraal en het programma werd top-down geïmplementeerd (Van Groeningen, 2005; Evaluatie WhoZnext, KNVB). De voorkeur van de KNVB gaat uit naar een bottom-up benadering waarbij junioren en de vereniging vanuit eigen kracht problemen aanpakken, samenwerken en beleid maken. Het belang van de speler staat hierbij centraal.

De algemene doelstelling van dit onderzoek is inzicht verkrijgen in de beleving van jeugdparticipatie door A-, B- en C-junioren van voetbalverenigingen en het komen tot concrete aandachtspunten hoe de KNVB jeugdparticipatie meer bottom-up kan bevorderen. Jeugdparticipatie kan beschreven worden op individueel, team- en verenigingsniveau. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat eerdere programma's voornamelijk gericht waren op het verenigingsniveau (Van Groeningen, 2005) terwijl een speler vaak meer binding heeft met zijn eigen team. Op individueel niveau gaat het om inspraak in de eigen (voetbal)ontwikkeling. Jeugdparticipatie op teamniveau heeft betrekking op inspraak in de trainingen, opstelling of in teamactiviteiten. Jeugdparticipatie op verenigingsniveau is invloed uitoefenen op of een stem hebben in de praktijk en het beleid van de vereniging (Buisman, 2004) en het vervullen van kadertaken (Kloos & Hilhorst, 2004). Daarnaast zal er onderscheid worden gemaakt tussen jongens & meisjes, selectie & niet-selectie en A-, B- & C-junioren. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat er in vorige onderzoeken aanwijzingen zijn gevonden dat er verschillen zijn tussen groepen ten aanzien van jeugdparticipatie op verenigingsniveau. Selectieleden leken namelijk eerder iets terug te doen voor de vereniging dan niet-selectieleden (De Vries et al., 2013). Over het algemeen zouden meisjes vaker taken vervullen voor een sportvereniging dan jongens (Van Groeningen, 2005).

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

De zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2004) is gebaseerd op het uitgangspunt dat mensen zich pas kunnen ontwikkelen als ze worden voorzien in drie basisbehoeften. Deze basisbehoeften zijn competentie, autonomie en relatie. Motivatie en zelfsturing worden sterker in een omgeving waar deze drie behoeften aanwezig zijn (Van den Broeck, Vansteenkiste, De Witte, & Andriessen, 2009). Het is de taak van pedagogische instellingen dat jongeren zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen (Jacobs & Luderus, 2013). Zonder veilig klimaat zullen jongeren zich niet optimaal inzetten voor hun eigen leerproces en minder risico's durven nemen (Deci & Ryan, 2004), waardoor ze minder zullen participeren. Veiligheid is het hebben van een positief en geborgen gevoel in de context waarin het kind opgroeit. Het zegt iets over het welbevinden van de junioren, medespelers en kaderleden (Jacobs & Luderus, 2013). Een pedagogische instelling, zoals een sportvereniging, zou een plek moeten zijn waar kinderen zich op hun gemak voelen en zichzelf durven zijn. De doelstellingen zullen daarom naar de begrippen competentie, autonomie en relatie worden geformuleerd.

De eerste doelstelling is inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de competentiebeleving van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Onder competentie verstaat men de mogelijkheden van het kind zoals het kind deze ziet en zoals de omgeving van het kind daar tegenaan kijkt (Weiss, 1995). Zich competent voelen houdt in dat junioren vertrouwen en plezier hebben in eigen kunnen (Van den Broeck et al., 2009). Competentiebeleving is nodig voor spelers om zich verder te kunnen ontwikkelen (Hilhorst, Van Veldhove, Jacobs, Theeboom, & Steenbergen, 2014) op individueel, team- of verenigingsniveau. Weiss (1995) benadrukt de relatie tussen zelfvertrouwen, motivatie en spelplezier. Door het opdoen van succesvolle sportervaringen zou de competentiebeleving en hierdoor ook het zelfvertrouwen, de zelfwaardering en het plezier groeien (Hilhorst et al., 2014; Weiss, 1995). Voor dit proces is het van belang dat spelers zich bewust zijn van hun eigen sportieve vaardigheden en dat ze zelf doelen hebben die gericht zijn op het uitbouwen van hun vaardigheden. Deze doelen kunnen betrekking hebben op specifieke sportsituaties of op de langere termijn (Hilhorst et al., 2014). Spelers zouden eerder stoppen met hun sport wanneer zij weinig competentie ervaren (Weiss, 1995). Daarom wordt er verwacht dat competentiebeleving meewerkt aan het geloof in eigen kunnen en motivatie om te participeren. Aangezien het niveau van selectiespelers hoger is dan dat van niet-selectiespelers wordt er verwacht dat zij zich meer gemotiveerd voelen om zich op voetbaltechnisch gebied te verbeteren. Omdat er minder meidentams zijn dan jongensteams

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

wordt er verwacht dat er binnen de meidenteams grotere niveauverschillen zijn waardoor de competentiebeleving mogelijk minder groot is dan bij jongens.

De tweede doelstelling is inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de autonomie van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Wat maakt het dat junioren voetballers zelf (of gedeeltelijk) bepalen welke gebeurtenissen er plaatsvinden binnen sociale praktijken in de voetbalclub? Op verenigingsniveau zou dat inspraak in beleidsprocessen kunnen zijn. Interactief beleid kan leiden tot meer draagvlak voor beleid bij de spelers (Boedeltje, 2004; Edelenbos, & Monnikhof, 2001). Autonomie zegt iets over de mate van vrijheid die junioren voelen om te handelen zonder dat ze onder druk staan en dat ze niet slachtoffer worden van problemen die ontstaan buiten hun macht (Van den Broeck et al., 2009). Vinden junioren zelf dat ze in staat zijn om besluiten te nemen? Spelers die zich bewust zijn van hun eigen mogelijkheden kunnen deze uitbouwen (Hilhorst et al., 2014). Voetballers die op basis van ervaring doelen voor zichzelf stellen, boeken vaak meer progressie in hun ontwikkeling (Jonker, Elferink-Gemser en Visscher, 2012). Zelfregulatie is een belangrijk begrip in de individuele (voetbal)ontwikkeling van kinderen. Zelfregulatie is een cyclisch proces waarin spelers doelen stellen, deze monitoren en vervolgens reflecteren en evalueren (Jonker, Elferink-Gemser, Toerin, & Visscher, 2010). Naarmate een speler het gevoel heeft zelf ertoe bij te hebben gedragen dat iets lukt, zal de motivatie voor deelname aan taken hoger zijn (Van den Broeck et al., 2009), waardoor de motivatie om zich verder te ontwikkelen groter wordt (Hilhorst et al., 2014). Eigenschappen van trainers die mee kunnen werken aan dit proces zijn het stellen van vragen, het waarom van de oefenstof uitleggen, het bieden van keuze-opties, bevestiging geven en af en toe het uitstellen van feedback (Jonker et al., 2010). Toch lijken veel trainers deze vaardigheden moeilijk te vinden (Hilhorst et al., 2014). Uit het onderzoek van Stemkes (2013) kwam naar voren dat spelers wel inspraak mochten hebben in de voetbaltrainingen, maar dat toch uiteindelijk de trainer beslist. In dit geval is er sprake van schijnparticipatie, de jeugd participeert namelijk niet echt (Hart, 1992). Volwassenen moeten een stap opzij doen waardoor jongeren leiderschap kunnen nemen. Dit zou spanningen op kunnen leveren aangezien volwassenen vaak beter in staat zijn om een strategie te bepalen (Kirshner, 2007). Er wordt verwacht dat trainers de regie eerder uit handen geven bij oudere spelers. Daarnaast wordt verwacht dat trainers van selectiegroepen de regie minder uit handen geven dan de trainers van niet-selectiegroepen. Trainers van selectieteams zijn mogelijk beter in staat om een strategie te bepalen en meer gericht op resultaten waardoor het zou kunnen dat ze de regie minder snel bij de spelers leggen.

Methode

Type onderzoek

In dit onderzoek werd de beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie, onderzocht door middel van kwalitatief explorierend onderzoek. Deze vorm van onderzoek bood mogelijkheden om personen, interacties, situaties en gebeurtenissen te beschrijven naar aard of eigenschappen (Baar, 2002). Betekenisgeving van percepties van de respondenten over jeugdparticipatie stond centraal. Er werd gestreefd naar inhoudelijke generalisatie, dat wil zeggen dat de resultaten van het onderzoek te generaliseren zijn naar vergelijkbare of overeenkomstige situaties (Baarda, De Goede & Teunissen, 2009). Deze studie is te beschouwen als een casestudie. Aangezien het onderzoek een verkennend karakter heeft is er gekozen voor een open werkwijze; explorierend onderzoek (Baarda et al., 2009).

Respondenten

Aan dit onderzoek hebben twee voetbalverenigingen meegewerkt, één vereniging uit het midden van het land en één uit het zuiden. Beide verenigingen zijn door de KNVB gekozen nadat ze hadden laten weten interesse te hebben voor het onderwerp jeugdparticipatie. De respondenten werden dus select gekozen middels een gemakssteekproef op basis van beschikbaarheid (Robson, 2005). In totaal werden 24 junioren geïnterviewd, zij hadden een leeftijd van 12-19 jaar. Er werden dertien junioren van vereniging 1 geïnterviewd en elf van vereniging 2. Er werd geprobeerd om een gelijke verdeling van jongens en meisjes, selectie en niet-selectie en A-, B- en C-junioren aan te houden. Om enkele redenen is deze verdeling niet helemaal gelijk. Omdat er in verhouding veel minder meisjes dan jongens voetballen bij de verenigingen was er geen sprake van selectieteams voor meisjes, een uitzondering is één meisje die met de jongens in de selectie meespeelde. Aangezien er bij beide verenigingen maar één A actief was, was het niet mogelijk om een gelijke verdeling van leeftijdscategorieën te maken. In totaal werden er acht meisjes geïnterviewd en zestien jongens. Van de zestien jongens speelden er tien in een selectieteam. Hierbij moet wel vermeld worden dat er bij één vereniging maar één A-team was en dat deze tot een selectieteam zijn gerekend. Van de zestien geïnterviewde jongens speelde er vier in een C-team, zeven in een B-team en vijf in een A-team. Van de acht geïnterviewde meiden speelden er vijf in een C-team, één van hen met jongens. Eén speelster kwam uit een meiden B-team en twee uit een damesteam. Bij beide vereniging was er geen dames A.

Open interviews

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

Om inzicht te verkrijgen in de ervaringen, waarderingen en behoeften van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie werden er open interviews gebruikt. Er werd gekozen om de vragen nog niet volledig te structureren waardoor er ruimte was om belevingen, opvattingen en ideeën van junioren te achterhalen (Baarda, de Goede & Van der Meer-Middelburg, 1996). De interviews startten met een introductie van het onderwerp. Hierin werd uitgelegd dat er namens de KNVB onderzoek werd gedaan naar de beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie met als doel het verbeteren van het jeugdvoetbal. De introductie en vragen werden afgestemd op het niveau van de junioren. De doelstellingen werden operationeel gemaakt door een aantal beginvragen per onderwerp te plaatsen in een topiclijst. Hierdoor waren de onderwerpen wel gestructureerd maar de vragen en antwoorden niet (Baarda et al., 2009). De topics bestonden uit open vragen zodat er tijdens het interview de gelegenheid was om door te vragen naar meer gedetailleerde antwoorden. Er was ruimte voor de respondent om een verhaal te vertellen en nieuwe onderwerpen in te brengen. Daarnaast was er ruimte om te vragen naar verheldering bij vage of onduidelijke antwoorden. De inbreng van respondenten werd regelmatig samengevat, waardoor de betrouwbaarheid werd vergroot (Baar & Wubbels, 2013). De topiclijst bestond uit drie hoofdonderwerpen: (1) aard en eigenschappen van competentie (bv. Op individueel niveau; wat zou je willen verbeteren in je eigen voetballen?); (2) aard en eigenschappen van autonomie (bv. Op teamniveau; Mogen jullie wel eens inspraak hebben in de training? In welke vorm?); (3) aard en eigenschappen van relatie (bv. Op verenigingsniveau; Worden alle teams gelijk behandeld en waar blijkt dat uit?). Voor de drie hoofdonderwerpen werden vragen geformuleerd op individueel, team- en verenigingsniveau.

Procedure

Allereerst werden enkele bestuursleden van de vereniging geïnformeerd over het doel van het onderzoek en de procedure. De bestuursleden hebben respondenten gekozen waarbij er een verzoek werd gedaan voor een gelijke verdeling van jongens, meisjes, selectie, niet-selectie, A-, B- en C-junioren. Deze bestuursleden hebben respondenten en ouders (bij respondenten jonger dan 16) om toestemming gevraagd voor deelname aan het onderzoek. Alle interviews werden afgenomen door dezelfde interviewer. De interviews werden afgenomen met individuele respondenten. Alle respondenten stemden in met het deelnemen aan het onderzoek, deelnamen was op vrijwillige basis. Voorafgaand aan het interview werden standaard zaken vermeld, zoals het doel van het interview, het waarborgen van de anonimiteit en er werd er toestemming gevraagd voor het opnemen met een voice-recorder. De interviews vonden plaats buiten gehoorsafstand van coaches en andere teamleden. In

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

enkele gevallen was het niet mogelijk om een aparte ruimte te gebruiken waardoor de interviews plaats vonden in een open kantine. De interviews duurden ongeveer 20 minuten. De privacy werd gewaarborgd door namen en andere persoonlijke gegevens te anonimiseren. Doordat er audio-opnames werden gemaakt konden de resultaten exact verwerkt worden waardoor de validiteit werd vergroot (Baarda et al., 2009). Tevens hoefde er niet meegeschreven te worden tijdens de interviews waardoor de aandacht van de interviewer volledig gericht kon worden op het interview.

Data analyse

De gegevens werden geanalyseerd aan de hand van de kwalitatieve analyse methoden van Baarda (2010) en Boeije (2010). Via analytische inductie, door uitspraken systematisch te vergelijken, werd er per doelstelling gekomen tot een ordening in kernlabels. Deze ordening gaf in principe het inhoudelijke rendement weer van de kwalitatieve analyse. Voor deze manier is gekozen omdat de gegevens op een objectieve manier konden worden geanalyseerd. Daarnaast werd de relevante informatie gelabeld waardoor er weinig waardevolle informatie verloren is gegaan. Waardevolle uitspraken kregen een label en werden gecodeerd. Door de codering waren de oorspronkelijke uitspraken makkelijk terug te vinden waardoor de betrouwbaarheid werd vergroot. De interne validiteit werd gewaarborgd door de labels zo dicht mogelijk naar de woorden van de respondent te formuleren.

Resultaten

In de resultatensectie zullen de belangrijkste bevindingen per doelstelling beschreven worden. De sectie is opgebouwd in drie hoofdcategorieën; competentie, autonomie en relatie. Deze categorieën zijn weer onderverdeeld in individueel, team- en verenigingsniveau, er zijn dus negen subcategorieën ontstaan. Binnen deze subcategorieën is er getracht onderscheid te maken in geslacht, niveau, en leeftijd. Ter illustratie zijn er citaten toegevoegd. Aangezien het onderzoek kwalitatief is worden de aard en eigenschappen omtrent de doelen beschreven. Kwantitatieve uitspraken geven een indicatie van de onderzoeksgroep, deze zijn echter niet te generaliseren. Enkele onderwerpen die in de analyse naar voren zijn gekomen kunnen ingedeeld worden bij meerdere categorieën. Inspraak hebben heeft bijvoorbeeld te maken met autonomie, maar ook met relatie. Om herhalingen te voorkomen is er gekozen om dit onderwerp binnen één categorie te beschrijven.

Competentie

Individueel. De eerste doelstelling was inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de competentiebeleving van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Alle respondenten gaven aan dat ze voetbal een leuke sport vinden. Leuk is het winnen, beter worden, boven

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

jezelf uitstijgen en met het team iets bereiken. Zoals ook werd verwacht is de groei belangrijk voor de spelers. Zo blijkt ook uit het volgende citaat. “...de trainer gaf een tip en ik vroeg er nog iets bij en toen is dat gelukt. Ik dacht, hé deze techniek ga ik vaker gebruiken (...) Ik voel me blij, dat is weer een stapje dichterbij het goede voetbal...” Zo’n tip die goed aansluit bij het niveau van het kind kan een speler beter maken en meer plezier in de sport laten beleven. Een speler noemt dat ook als kwaliteit van de trainer “een trainer die ziet wat we nodig hebben”. Trots zijn op eigen prestatie geeft zelfvertrouwen. Hieraan meewerkend zijn de bevestiging van anderen dat ze het goed doen ‘Ik word behandeld als goede speler’. Veel niveauverschillen in het team leek een negatieve invloed te hebben op de competentiebeleving. Enkele geïnterviewde meisjes gaven aan dat ze liever met jongens speelden. “Op de training kom ik echt om te voetballen en met de wedstrijd kom ik ook echt om te voetballen en niet om mooi te zijn of om naar jongens te kijken dus dat is het eigenlijk (...) Ik ben zo van ik voetbal liever met de jongens dan met de meisjes. Dan krijg je meer kracht weet je en meer tegenstand.” Mogelijk ervoeren zij door niveauverschillen in het team minder competentie, motivatie en plezier in de sport. Sommige spelers gaven aan dat hun eigen motivatie hoger is tijdens de wedstrijd, dit zou kunnen komen omdat ze tijdens de wedstrijd hun doelen kunnen bereiken en groei kunnen laten zien. Spelers konden hun eigen sterke en minder sterke kanten noemen en zagen hun eigen groei op voetbaltechnisch gebied. Door hard te trainen en alles te geven hoopten ze hun doelen te bereiken. De doelen hadden betrekking op het beter worden en het komen in een hoger team. Met name de selectiespelers hadden de ambities om in het eerste van de club te spelen. Toch noemden ook veel niet-selectiespelers dat ze graag naar een hoger team wilden en gemotiveerd waren om dit te bereiken.

Team. ‘Ons doel is kampioen worden’. Een uitspraak die door bijna alle spelers genoemd werd. Spelers gaven aan op welke plek ze het beste speelden en wat hun taken waren in het team. Ze konden de kansen van het team goed inschatten en wisten precies tegen welke teams ze nog moesten en tegen welke teams ze het zwaar zouden krijgen. Ook konden ze de kwaliteiten van hun medespelers inschatten. In de selectieteams leek het niveau van de spelers op een lijn te zitten. Met name in de meidenteams en in de jongens A-teams noemden de spelers dat er veel niveauverschillen waren binnen het team. Volgens een jongen uit de A leidden de niveauverschillen tot communicatieproblemen in het team waardoor conflicten konden ontstaan omdat de spelers andere verwachtingen van elkaar hadden. Opvallend was dat meerdere jongens uit selectieteams noemen dat er verschillen waren in motivatie tussen spelers. Doordat de motivatie van spelers minder goed was werd het spel minder krachtig.

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

Daarnaast werden spelers niet gemotiveerd door spelers die er niet echt voor gingen.

Sommige spelers probeerden andere juist te motiveren.

Plezier in het team zat hem naast het winnen ook in de gezelligheid en het spelen met vrienden. Volgens de spelers zou een minder goede sfeer in het team de prestaties kunnen bedrukken. Conflicten tussen spelers kwamen namelijk weer naar voren tijdens de wedstrijd, bijvoorbeeld in het samenwerken of het niet afspelen van de bal. Een fijn team leidde volgens sommige spelers tot betere prestaties. *'Je speelt beter als je elkaar langer kent'*. Dat zou komen omdat spelers dan op elkaar ingespeeld zijn waardoor het spel beter gaat. Hierdoor vonden sommige spelers, met name de jongere teams, het vervelend dat ze ieder jaar in een nieuw team kwamen. Zo'n nieuwe teamindeling bracht voor sommige spelers frustraties met zich mee *"ons team is uit elkaar getrokken"*.

Vereniging. Onder jeugdparticipatie op verenigingsniveau wordt verstaan het vervullen van taken en inspraak hebben in het beleid van de club. Maar enkele spelers deden taken voor de vereniging, in de vorm van scheidsrechter zijn, helpen met een toernooi of training geven. Door dit beperkte aantal kan er geen onderscheid gemaakt worden in geslacht, niveau en leeftijd. *"Te weinig tijd"* en *"daar ben ik nog niet oud genoeg voor"* waren veel voorkomende redenen waarom spelers nog geen taken voor de vereniging deden. Veel van hen hadden wel de ambities om later taken voor de vereniging te doen. Motieven hiervoor waren voornamelijk *'iets terug doen voor de vereniging'*. Die paar spelers die wel taken voor de club deden, zijn dat gaan doen vanuit een maatschappelijke stage. Mogelijk is de drempel te hoog om taken voor de vereniging te doen en is een stage een middel om die drempel te verlagen. Een speler noemde dat hij wel eens mee hielp met vlaggen. Deze speler was vaak op de club te vinden en werd af en toe gevraagd als ze iemand nodig hadden. De drempel om taken te gaan doen lijkt hier lager.

Autonomie

Individueel. De tweede doelstelling was inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de autonomie van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Autonomie op individueel niveau betekent inspraak hebben in eigen (voetbal)ontwikkeling. Junioren, ongeacht niveau, leeftijd of geslacht, bleken meestal niet mee te kunnen beslissen over de inhoud van hun eigen ontwikkeling en. *"Nou de trainingen zijn meer voor het team en zo, de bal overspelen..."* Binnen de training was er weinig aandacht voor de individuele ontwikkeling van de spelers, terwijl dat juist een verschil kan maken in de competentiebeleving. Spelers gaven immers aan op te hoogte te zijn van hun eigen sterke en zwakke kanten en hadden individuele doelen. Een uitzondering was een speler die

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

keeperstraining volgde, hij kon bij de trainer aangeven wat hij wilde oefenen en dan werd er individuele aandacht aan hem besteed. Deze speler was heel tevreden over de trainingen.

Spelers die echt gemotiveerd waren om een individueel doel te verbeteren deden dat voornamelijk buiten de training, mogelijk werd dit meer gedaan door meisjes. *“Maar als je gewoon in de praktijk voor jezelf oefent. Zo hard mogelijk rennen en zoveel mogelijk met de bal bezig zijn kan je ook beter worden. Door zo sterker te worden (...) Ik heb niet echt over mijn doelen in de training. Ik doe het meer gewoon zelf en mijn vader helpt me daar wel mee, door gewoon thuis te oefenen. Ook om op het trainingsapparaat te gaan en een beetje te rennen en zo.”* Deze speler leek het ook niet als probleem te ervaren dat er weinig aandacht was voor zijn doelen. De trainingen waren meer in het belang van het team als geheel.

Team. Jeugdparticipatie op teamniveau is het hebben van inspraak in de trainingen en het betrokken worden bij teamprocessen. Voor jeugdparticipatie op teamniveau leek er meer ruimte te zijn binnen de trainingen dan op individueel niveau. Met name spelers uit de niet-selectieteams vertellen dat ze na de wedstrijd aan konden geven wat ze nog willen oefenen en dan werd de training hierop aangepast. *“We kunnen gewoon zeggen, bijvoorbeeld als ik nu in de wedstrijd heb gemerkt dat bijvoorbeeld de aannamen niet goed gaat, dat we dan maandag op de aannamen gaan trainen. En dan doen we dat dan ook. Als meer dan de helft van het team het daarmee eens is. ja het is wel fijn dat we zelf mogen beslissen. Want wij zien wij voelen in het veld wat wanneer we iets niet kunnen of wel kunnen. Dus als we daar op gaan oefenen en het gaat de volgende wedstrijd beter, ja dan zijn we blij dat we het hebben geoefend.”* Dit bevestigt de verwachting dat de trainers van de niet-selectieteams meer open stonden voor de input van de spelers. Een andere vorm van inspraak hebben in de training was het laatste kwartier van de training zelf invulling geven aan de training. Ook in dit geval was er dan sprake van een teambesluit, het team als geheel mocht een activiteit kiezen. Inspraak in teamprocessen werd door de spelers gewaardeerd.

Toch gaven ook veel spelers aan dat er weinig ruimte was voor inspraak. Ze werden wel gehoord, maar er werd niet echt iets mee gedaan. In dit geval was er sprake van schijnparticipatie aangezien spelers wel hun mening konden geven, maar dat er niet echt iets gedaan werd met hun input. Soms paste de trainer de oefeningen wel een beetje aan op de meningen van de spelers, maar vaak was alles al uitgestippeld en wilde de trainer geen aanpassingen doen. In deze gevallen bleken vooral de jongens dit niet als probleem te ervaren. *“...Ik denk dat ik de trainer gewoon zie als iemand die boven mij staat. Die mij moet leren voetballen en dat ik niet hem dingen moet uitleggen. Dus ik houd me er helemaal buiten verder.”* Vooral de jongens van de selectiegroepen gaven aan weinig behoefte te hebben aan

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

inspraak aangezien ze tevreden waren over de inhoud van de training. *“Ik vind de training wel goed zo”*. Bij meidenteams en niet-selectieteams hadden sommige spelers daarentegen meer behoefte aan variatie in de training. Ze gaven aan dat ze vaak hetzelfde deden, meer techniek te wilden trainen en meer doelgerichte oefeningen wilden doen. Mogelijk hadden spelers behoefte aan dergelijke oefeningen omdat deze de competentiebeleving van spelers zou kunnen vergroten. Bij een paar teams mochten junioren inspraak hebben in de positie. Door middel van een formulier konden de spelers bij de leidster aangeven op welke positie ze wilden spelen.

Vereniging. Enkele spelers, met name de jongens, zeiden met hun mening of probleem terecht te kunnen bij het bestuur. Mogelijk meer jongens omdat er veel vaders van jongens een kader- of bestuursfunctie vervulde. Het leek erop dat de ingang bij het bestuur hierdoor makkelijker werd gemaakt. *“Ja, dat komt ook wel iets makkelijker omdat mijn vader er gewoon bij zit (...) dus kan ik wel iets makkelijker contact hebben.”* Een aantal van de geïnterviewde meisjes daarentegen zouden best vaker hun zegje kwijt willen, maar zeggen dit niet altijd te kunnen. Over het algemeen leken meisjes meer behoefte te hebben aan contact met het bestuur. Een meisje uit de B1 zei meerdere malen geprobeerd te hebben om iets aan te geven, maar dat ze zich niet gehoord voelde. *“Wij hebben niets gehoord, allemaal via via. We hebben gevraagd om een keer te praten, maar nee zij gaan via de trainer. De trainer zegt het weer tegen ons. We hebben nooit met het bestuur rond de tafel gezeten om het hier over te hebben. En dat vind ik echt niet goed (...) Ja, wij willen ook ons zegje kwijt.”*

Dingen die de spelers graag zouden willen veranderen in de club hadden meestal betrekking op de kwaliteit van de velden, kunstgras werd verkozen boven gewoon gras. Als het veld te slecht was door weersomstandigheden dan verviel de training of de wedstrijd. In sommige gevallen verviel de wedstrijd van niet-selectieteams zodat de wedstrijd van de selectie wel door kon gaan.

Relatie

Individueel. Wat maakt het dat junioren zich gewaardeerd, erkend en gerespecteerd voelen binnen sociale praktijken van de voetbalvereniging? Opvallend is dat geen enkele speler noemde dat er een vertrouwenspersoon was. Als ze ergens mee zaten gingen ze naar de trainer, coach, leider of ouders. Bij een vereniging was een jeugdcoördinator die veel contact met de spelers. De spelers zouden wel naar hem toe kunnen gaan. Een jongen uit de B3 spreekt heel enthousiast over zijn leidster. Ze praat met iedereen apart en hij heeft het idee dat deze leidster ook echt werk maakt van de problemen die zij aankaarten.

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

De rol van positief coachen leek ook samen te hangen met competentiebeleving door de spelers. Een meisje was bijvoorbeeld heel trots toen haar coach verbetering zag in haar conditie. Sommige spelers voelden zich gerustgesteld door de trainer doordat ze wisten dat het niet erg was om fouten te maken, hierdoor zullen ze mogelijk meer risico durven nemen. Negatief coachen kon daartegenover leiden tot minder spelplezier. Zo bleek uit het volgende citaat: *“Dan was het net alsof wij alles fout deden en dan voorin deden ze het helemaal perfect.”* Dit meisje is uiteindelijk naar een ander team gegaan waardoor ze behouden werd voor de voetbalsport. Een paar jongens noemde dat de trainer wat overdreven kon reageren, *“de trainer gaat zelf schreeuwen, terwijl hij beter met spelers kan praten.”* De volgende uitspraak is van een jongen uit een A-team; *“De trainer irriteert zich wel eens aan het feit dat mensen niet kunnen voetballen.”* Het leek erop dat de spelers door de trainer eerder op hun prestaties beloond werden dan op hun inzet.

Team. Volgens de spelers is een goede coach iemand die complimenten geeft, goede oefeningen doet, uitlegt hoe iets beter kan en structuur biedt. Het bieden van structuur zou volgens veel spelers wel beter mogen. De trainer zou best strenger mogen zijn voor spelers die zich niet goed inzetten. Ook noemden enkele spelers dat hun teamgenoten soms heel weinig respect hadden voor de trainer, *“de trainer wordt gewoon uitgescholden”*. Het consequent nakomen van de regels werd niet altijd gedaan. Bij veel teams gold de regel; niet afmelden bij de training betekent geen basisplek. In een aantal gevallen, voornamelijk selectieteams, gaven spelers aan dat er uitzonderingen werden gemaakt voor de ‘betere’ spelers. Bij een selectieteam waarbij de trainer zich wel consequent aan de regel houdt leidde dit tot irritaties bij sommige spelers omdat op deze manier niet altijd de beste spelers opgesteld stonden waardoor de kans op winnen kleiner was. Bij de ‘lagere’ teams leek er meer waardering te zijn voor deze regel. *“Ja goed toch, want dat laat gewoon zien, de trainer kijkt niet naar kwaliteit maar of je komt of je netjes afmeldt of je luistert. Dus daar wordt geen onderscheid in gemaakt tussen kwaliteiten.”*

Sfeer binnen het team en de vereniging leek een belangrijke pijler te zijn of spelers zich op hun gemak voelden. Een speler beleefde dit als volgt; *“Zal ik het zo zeggen met wedstrijd als er gescoord wordt gaan ze naar elkaar toe en handje geven, gaan vreugde dans doen. Ik vind het gewoon leuk om te zien dat je een team bent, een compleet team bent. De mensen aan de zijkant twee coaches staan, dat ze ondersteunen, die je tactieken geven...”* Bij enkele spelers was dat niet het geval. Dat kwam voornamelijk door problemen of conflicten in het team. Achter de rug om kletsen, ruzietjes, uitschelden, buitensluiten, discriminatie en het niet samenwerken werden genoemd als oorzaken voor een minder goede sfeer. Daarnaast

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

werd ook genoemd dat een minder goede sfeer leidde tot minder goede prestaties aangezien onuitgesproken conflicten ook weer zorgden voor irritaties op het veld. Een minder goede sfeer zou kunnen ontstaan door teams met veel verschillen in nationaliteit en cultuur. Binnen deze teams zouden er mogelijk meer losse groepen ontstaan. Meewerkend aan een goede sfeer werden vriendschappen, elkaar zien buiten de trainingen en sociale processen zoals elkaar helpen, opkomen voor elkaar en complimenten geven genoemd. Bij de geïnterviewde meisjes kwamen deze sociale processen meer ter sprake dan bij de jongens. Spelers zeiden rekening met elkaar te houden en ervoor te zorgen dat niemand werd buitengesloten. Toch noemden ook enkele spelers dat sommige spelers niet uitgenodigd werden voor sociale gelegenheden en dat er sprake was van pesten in het team. Omdat het om meerdere pesters ging durfde de speler hier ook niet altijd iets van te zeggen. Pesten en buitensluiten gebeurde meestal buiten het gezag van de trainers, waardoor het volgens de spelers lastig was hier iets aan te veranderen.

Vereniging. Een aantal junioren zei veel op de club te vinden te zijn omdat de club zo gezellig is. Het onderstaande citaat is van een meisje uit een C-team dat niet in de selectie speelt; *“Nou ik kijk persoonlijk heel veel naar het eerste hier. Mijn neef zit er ook in, net als vanmorgen met de wedstrijd dan ga ik mee en al dat soort dingen. Deze club maakt het zo leuk dat, de mensen hoe ze met elkaar omgaan. Natuurlijk de ene mag je niet en de andere wel, of de ene vind je niet zo aardig en de andere wel, maar wat het gezellig maakt is dat zaterdag echt een feest is. Dat iedereen gek doet, het is gewoon hartstikke leuk. En na de dingen, vanavond dan is er een feest van mijn tante en oom die zijn dan 25 jaar getrouwd en dan gaan ze daar ook een feest voor doen. Dat zal wel de laatste keer. Ik weet niet waarom. De gezelligheid is er gewoon. Wat ook bij vereniging F zo is na 7 of 8 uur is het gewoon dicht maar bij ons is het tot een bepaalde tijd gewoon ook gesloten, maar het is gewoon hartstikke gezellig en iedereen kent elkaar en zo. Wij zijn sowieso een klein groepje en iedereen kent elkaar. Mijn vader ook, die doet heel veel werk hier en dan krijgt hij een biertje voor het werk weet je. En heel veel kinderen en mensen kennen elkaar gewoon en dat maakt het gewoon gezellig. En vooral het eerste die maken het ook gewoon leuk want dan die kijken als ze tegen een de ploeg spelen dan staan er gewoon 400 man naast het veld en dan is het gewoon feest, hartstikke leuk.”*

De junioren noemden een aantal punten die mee zouden kunnen werken aan deze goede sfeer. Kijken naar andere teams is voor sommige een reden om op de club te blijven. Ook *“nog even voetballen op de club”* werd genoemd. Tijdens dit soort activiteiten was er contact met spelers van andere teams. Bij een vereniging waar veel meisjes spelen leken

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

spelers het gezellig te vinden en een open sfeer te ervaren. *“Nou dat is wel gezellig, ik vind het goed dat deze club ook meidenteams heeft zodat meisjes ook kunnen voetballen als ze dat leuk vinden.”* Iets dat mogelijk mee zou kunnen werken aan een betere sfeer is dat jongens en meiden tegelijk trainen. *“En bij ons, wij kijken bij de voetbalwedstrijd bij de jongens en we weten hoe ze staan en dat doen zij ook bij ons. En wij trainen soms met jongens en zo dus dan is er meer een band.”* De spelers die veel op de club te vinden waren zeiden dat hun ouders er ook vaak omdat zij taken vervulden voor de vereniging. Ook activiteiten die de club organiseert leken mee te werken aan de sfeer. Bij een vereniging was er bijvoorbeeld een barbecue die 's avonds aan ging waardoor veel mensen nog even bleven hangen. Hierin kon er geen onderscheid worden gemaakt in geslacht, niveau of leeftijd, er leek eerder een verschil te zijn tussen verenigingen.

Daarentegen werd er door sommige spelers een minder prettige sfeer ervaren in de club. *“Ik denk dat er bij ons wel wat meer een sfeertje hangt van, als het technisch niet lukt dan ga ik maar grof...”* Deze junioren noemden ook vaker onsportief gedrag op het veld, fel reageren op de scheids en conflicten. Opvallend is dat deze spelers buiten het voetbal zelf weinig contact hadden met spelers van andere teams en buiten de trainingen ook weinig op de vereniging te vinden waren.

Enkele spelers uit de A-teams gaven aan dat veel ouders van kinderen in het bestuur zaten en dat er daardoor ‘vriendjespolitiek’ ontstond. *“...met veel ergernissen wel aan de club, aan de vereniging zelf zo nu en dan. Met uhh vriendjespolitiek en, hoe zeg je dat? Dat goede voetballers in de D2 komen bij wijze van, dat de ouders van een voetballer in het bestuur zitten dus dan moeten die kinderen naar de D1...”* Op de vraag of de teams gelijk behandeld worden door de vereniging werd wisselend geantwoord. Over het algemeen lijken meisjes zich achtergesteld te voelen tegenover jongens. *“Alsof we er maar een beetje bijlopen. Er wordt geen aandacht aan ons besteed.”* Een voorbeeld dat genoemd werd is dat jongens wel op kamp gingen en meiden niet. Dit bevestigt de verwachting dat meiden zich achtergesteld zouden voelen in de club. Sommige jongens, met name uit de B- en C-teams, gaven aan dat selectieteams meer aandacht, beter materiaal en betere velden kregen dan de niet-selectieteams. Opvallend is dat ook een heleboel spelers zeiden dat het, qua aandacht vanuit de club, niet uitmaakte in welk team ze speelden. *“... Ja. Normaal gesproken zou je denken dat de vereniging de hogere, de hogere spelende teams beter behandelt maar zo is het niet. Zal ik het je zo zeggen, want A1 speelt heel hoog, maar omdat ze discipline loos zijn worden ze uit de competitie gehaald. De vereniging laat hierbij merken dat ze ongeacht of je nou hoog of laag speelt. Als jij je niet aan de regels houdt dan krijg je gewoon de*

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

consequenties daarvan. Al is daar de goede voorbeeld van.” De verschillen die wel werden genoemd vonden zowel de selectiespelers als de niet-selectiespelers eigenlijk heel logisch. “Ja alleen soms teams met een 1 die spelen natuurlijk op hoofdveld, maar dat is normaal, snap je. Net als het hoofdteam van Ajax in het stadion speelt en de A van Ajax gewoon niet. Dat is gewoon normaal.”

Discussie

De algemene doelstelling van dit onderzoek was inzicht verkrijgen in de beleving van jeugdparticipatie door A-, B- en C-junioren van voetbalverenigingen en het komen tot concrete aandachtspunten hoe de KNVB jeugdparticipatie meer bottom-up kan bevorderen. Een veilig sportklimaat werd als uitgangspunt genomen om te kunnen participeren, spelers die zich niet veilig zouden voelen zouden immers minder risico's durven nemen en minder gemotiveerd zijn om iets aan hun eigen situatie te veranderen (Deci & Ryan, 2000; Van den Broeck et al., 2009). Een veilig sportklimaat kan uitgesplitst worden in de begrippen competentie, autonomie en relatie (Ryan & Deci, 2000). Vanuit deze begrippen werden de doelstellingen geformuleerd.

Competentie. De eerste doelstelling was inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de competentiebeleving van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Er werd verwacht dat competentiebeleving leidde tot meer motivatie van spelers om zichzelf te ontwikkelen op individueel, team- of verenigingsniveau. Op individueel en team niveau werd deze verwachting bevestigd. Spelers gaven aan kennis te hebben van eigen sterke en minder sterke punten, doelen te hebben voor zichzelf en gemotiveerd te zijn om deze doelen te bereiken. Groeien in de sport en waardering krijgen van anderen zorgden ervoor dat spelers trots op zichzelf konden zijn en zelfvertrouwen kregen (Weiss, 1995). Verbetering van eigen ontwikkeling en goede sfeer in het team hadden volgens de spelers een positieve invloed op het plezier (Hilhorst et al., 2014; Weiss, 1995). Zoals verwacht is de competentiebeleving hetgeen dat de sport zo leuk maakt en hetgeen dat spelers motiveert om zich verder te ontwikkelen (Weiss, 1995). Toch leek er vanuit trainers weinig aandacht voor de individuele ontwikkeling van voetballers, het teambelang werd vaak voorop gesteld.

Op verenigingsniveau werden er opvallend weinig taken voor de vereniging gedaan. Er werd verwacht dat meisjes en niet-selectieleden zich mogelijk meer achtergesteld voelden waardoor ze minder snel iets terug zouden doen voor de vereniging. Hier kon echter geen uitspraak hierover gedaan worden aangezien maar enkele spelers taken vervulden. De meeste spelers zeiden wel de ambities te hebben om ooit vrijwilliger, scheidsrechter of trainer te worden maar hadden op dit moment geen tijd of voelden zich nog niet oud genoeg. Mogelijk

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

is de drempel om structureel taken te doen voor de club te hoog voor de spelers. Via een maatschappelijke stage of door niet-structureel met activiteiten kan de drempel mogelijke verlaagd worden. Sommige spelers waren de hele zaterdag op de club te vinden, als er hulp nodig was werden deze spelers gevraagd. Dit leken de spelers ook niet als probleem te ervaren.

Autonomie. De tweede doelstelling was inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de autonomie van junioren in relatie tot jeugdparticipatie. Autonomie kon niet geheel los worden gezien van competentiebeleving. Inspraak in eigen ontwikkeling en zelfregulatie vereist inzicht in eigen kunnen en de motivatie om iets te willen veranderen (Weiss, 1995). Van inspraak in eigen ontwikkeling was, met uitzondering van de keeperstraining, geen sprake. Daarentegen zeiden spelers wel individuele doelen te hebben. Juist die inspraak in eigen voetbalontwikkeling kan ervoor zorgen dat de competentiebeleving van spelers hoger wordt (Hilhorst et al., 2014; Jonker et al., 2012), enkele speler werkte daarom thuis aan hun doelen. Zoals verwacht was er in niet-selectieteams meer ruimte voor inspraak van spelers. Opvallend was dat selectiespelers minder behoefte leken hebben aan inspraak. Een mogelijke oorzaak hiervan was dat selectiespelers over het algemeen meer tevreden waren over de inhoud van de training dan niet-selectiespelers.

Doordat trainers met de spelers reflecteerden op de wedstrijd werden zij betrokken bij de invulling van de training. Dit zou een manier kunnen zijn om spelers meer regie te geven in de sport (Jonker et al., 2010). Toch waren er ook selectie en niet-selectieteams waar inspraak op individueel of teamniveau nauwelijks aan de orde kwam. Meestal konden spelers wel hun mening kwijt, maar werd er door de trainer niet veel mee gedaan. In deze gevallen was er sprake van schijnparticipatie (Hart, 1992). Er werd verwacht dat trainers van oudere teams meer open zouden staan voor inspraak dan trainers van jongere teams. Deze verwachting werd niet bevestigd mogelijk omdat er bij beide verenigingen maar één A-team actief was. Hier kunnen dus geen uitspraken over gedaan worden.

Voornamelijk de geïnterviewde meisjes hadden meer behoefte aan inspraak op verenigingsniveau, maar gaven aan niet altijd hun stem te kunnen laten horen. Bij jongens was dat mogelijk meer het geval aangezien vaders van jongens meer kader- of bestuursfuncties verzorgden. Een ouder of bekende in het bestuur die regelmatig contact heeft met de spelers zou de drempel om inspraak te hebben of problemen te delen kunnen verlagen.

Relatie. De derde doelstelling was inzicht verkrijgen in de aard en eigenschappen van de relatie van junioren met anderen binnen de vereniging waardoor ze zich wel/niet erkend en gerespecteerd voelden. Een goede sfeer in het team werd genoemd door spelers als reden of

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

ze zich op hun gemak voelen of niet. Elkaar helpen, voor elkaar opkomen, met vrienden voetballen en elkaar ook buiten de training zien werkten volgens de respondenten mee aan een goede sfeer. Dit zijn voorbeelden van sociale vaardigheden die spelers binnen een sportvereniging kunnen leren (Biesta et al., 2001; Buisman, 2004). Deze vaardigheden werden meer door meisjes genoemd dan door jongens. Achter de rug om kletsen, ruzietjes, uitschelden, buitensluiten, discriminatie en niet samenwerken werden genoemd als oorzaken voor een minder prettige sfeer. In sommige gevallen werden problemen opgelost door er met het team over te praten. In andere gevallen gebeurde dit soort conflicten buiten het zicht van de trainers waardoor het niet uitgesproken of opgelost werd. De spelers zagen het wel, maar durfde hier niet altijd iets van te zeggen.

Sfeer in de vereniging was voor de geïnterviewde spelers een reden om vaak op de club te vinden te zijn. Kijken bij hogere teams, voetballen op de club, activiteiten, familie binnen de club en training samen met jongens en meisjes zou hieraan meewerken. Hierin konden er vanuit de interviews geen onderscheid gemaakt worden in geslacht, niveau of leeftijd, het leek meer een verschil te zijn tussen verenigingen.

Er werd verwacht dat junioren uit meisjes- en niet-selectieteams zich minder gewaardeerd zouden voelen in de club (De Vries et al., 2013). Voor meisjes werd deze verwachting bevestigd, voor jongens niet. Sommige spelers zeiden inderdaad dat selectieteams voorgetrokken werden, maar door veel spelers uit verschillende categorieën werd dit niet bevestigd. De oorzaak hiervan ligt mogelijk bij verschillen tussen twee verenigingen. Een vereniging werd door de spelers beschreven als groot, veel kwaliteit en alles goed geregeld. De andere vereniging werd beschreven als vriendenclub waarin niet altijd alles goed geregeld was. Door het niet goed regelen van velden of materiaal zouden niet-selectieteams of meidenteams mogelijk benadeeld kunnen worden.

Methode. Door de kleine hoeveelheid respondenten was het voor sommige onderwerpen niet mogelijk onderscheid te maken in geslacht, niveau of leeftijd. Nader kwantitatief onderzoek zou nodig zijn om hier uitspraken over te kunnen doen. Mogelijk veroorzaakte verschillen in het beleid tussen verenigingen ervoor dat uitspraken niet gecategoriseerd konden worden. Bij de ene vereniging werden er wel verschillen in aandacht vanuit de club tussen selectie en niet-selectieleden ervaren en bij de andere vereniging nauwelijks. Hierdoor stonden antwoorden van spelers haaks op elkaar, waardoor er geen eenduidig antwoord gegeven kon worden.

Doordat de bestuursleden van de deelnemende verenigingen zelf de respondenten kozen is het mogelijk dat de groep niet geheel representatief was voor de vereniging. Bijna

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

alle interviews vonden plaats in afgesloten ruimtes. In enkele gevallen was er geen ruimte beschikbaar waardoor het interview plaatsvond in een open kantine. In deze gevallen werd het interview afgenomen buiten gehoorsafstand van bestuur- en kaderleden, maar mogelijk heeft dit toch geleid tot sociaal wenselijk antwoord.

Aanbevelingen. De KNVB wil de jeugdparticipatie bottom-up stimuleren en is daarvoor op zoek naar aanwijzingen om dit proces op gang te brengen. Allereerst is het van belang dat jeugdparticipatie niet alleen gezien wordt op verenigingsniveau, zoals dat in eerdere programma's het geval was (KNVB, 2003; Van Groeningen, 2005). Aandacht voor jeugdparticipatie op individueel- en teamniveau zou een positieve invloed kunnen hebben op de competentiebeleving en het plezier in de sport. Dit zou eraan mee kunnen werken dat spelers behouden worden voor de voetbalsport (Kroesemeijer & Groenenstein, 2013). Op individueel niveau houdt jeugdparticipatie in dat spelers inspraak kunnen hebben in hun eigen ontwikkeling (Hilhorst et al., 2014; Jonker et al., 2012). Maar dit is geen eenvoudige taak, aangezien de spelers aangeven dat er weinig aandacht is voor het individu. Mogelijk valt hier nog winst te behalen door trainers meer bewust te maken van het belang om individuen iets te leren dat goed aansluit bij hun niveau en spelers meer regie te geven in hun eigen ontwikkeling. Voornamelijk in de oudere jongensteams en in de meiden teams, omdat daar meer onderlinge niveauverschillen zitten tussen spelers.

Een aantal meiden gaf aan liever met jongens te spelen. Dat zou kunnen komen doordat er veel niveauverschillen in het team zitten. Hierdoor is het mogelijk dat de 'betere' speelsters minder uitdaging ervaren en voor de 'mindere' spelers is het niveau mogelijk te hoog. Dit zou een negatieve invloed kunnen hebben op de competentiebeleving, de motivatie, het zelfvertrouwen en het plezier (Weiss, 1995). Sommige meiden hebben als pupil met jongens gespeeld en moesten in de C-leeftijd naar een meidenteam. Door de keuze bij de speelsters zelf te laten zou winst behaald kunnen worden in de competentiebeleving. Sommige jongens en meiden gaven aan het niet prettig te vinden dat de teams ieder jaar wisselden, voor sommige leidde dit zelfs tot frustraties naar het bestuur toe. Door junioren meer te betrekken bij de teamindeling zouden de wisselingen soepeler kunnen verlopen. Bij enkele spelers werd de teaminbreng vergroot door formuliertjes over hun positie. Door de betrokkenen een stem te geven in het beleid zou er meer draagvlak kunnen ontstaan (Boedeltje, 2004; Edelenbos, & Monnikhof, 2001). Mogelijk zou de KNVB ondersteuning kunnen bieden aan verenigingen waarmee de vereniging zelf de jeugdparticipatie kan vergroten. Hiervoor is het wel van belang dat de verenigingen bewust zijn van het belang van jeugdparticipatie en dat ze behoefte hebben aan een dergelijk instrument.

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

De meeste spelers hadden weinig contact met het bestuur. Mogelijk ervoeren zij een machtsverschil tussen het bestuur en de spelers. Door dit machtsverschil te verkleinen zou de jeugdparticipatie mogelijk vergroot kunnen worden (Hart, 1992). Een goed voorbeeld was een jeugdcoördinator die veel contact had met de spelers. Als de spelers ergens mee zouden zitten, dan zouden ze naar hem toe gaan. Op gelijk niveau met junioren praten zou een aandachtspunt kunnen zijn voor bestuurs- en kaderleden. In bestaande programma's en cursussen zou hier mogelijk meer aandacht aan besteed kunnen worden.

Er lijkt een heleboel te gebeuren in het team waar kader- en bestuursleden geen weet van hebben. Ruzies en pesten gebeurt buiten het zicht van de trainer. De respondenten noemden enkele goede voorbeelden van trainers die regelmatig contact hadden met de individuele spelers. Het contact ging niet alleen over het voetballen zelf maar ook over het welzijn van de speler. De respondenten waardeerden dit contact en mogelijk zijn de betreffende trainers beter op de hoogte van wat er speelt in het team. Als volwassenen structureel en zonder machtsverschil (Hart, 1992) met de spelers in gesprek gaan zouden dit soort problemen eerder op tafel komen en aangepakt kunnen worden vanuit eigen kracht (Minkler & Wallerstein, 2003).

Volgens de respondenten is de sfeer in de club een reden om na de wedstrijd nog even te blijven. Kijken naar een hoger team, gezellig in de kantine zitten, familie in de club en voetballen met vrienden waren de redenen die deze spelers noemden. Dit zijn gelegenheden waarin spelers sociale vaardigheden kunnen oefenen (Biesta et al., 2001; Buisman, 2004). Volgens de respondenten zijn dit positieve ervaringen waardoor ze weer vaker terugkomen. Het is een sfeer die familiale genoemd kan worden en waardoor nieuwe netwerken kunnen ontstaan (De Winter, 1995). Dit kan mogelijk de drempel verlagen voor junioren om taken voor de vereniging te gaan doen of om contact te hebben met bestuursleden. Als nadeel van deze familiale sfeer wordt vriendjespolitiek genoemd. Uit de resultaten kan niet achterhaald worden of er daadwerkelijk sprake van was, maar dit zou mogelijk wel eens een gevolg kunnen zijn van een groot netwerk in de vereniging.

Er waren te weinig gegevens om onderscheid te maken in geslacht, niveau en leeftijd ten aanzien van de beleving van sfeer in de club. De verschillende ervaringen leken eerder te maken te hebben met de verschillen tussen verenigingen. Dit benadrukt weer het belang van de bottom-up benadering aangezien iedere vereniging uniek is en er dus geen eenduidige oplossing is voor een probleem. Bij één vereniging werd de sfeer grover beschreven. Opvallend was dat er tussen de spelers van verschillende teams weinig contact was. Deze spelers gingen na de wedstrijd naar huis, bleven niet hangen om te voetballen, activiteiten bij

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

de club te doen of naar andere wedstrijden te kijken. Mogelijk zou hier het vergroten van de familiale sfeer kunnen leiden tot meer onderling respect. Nader onderzoek is nodig om hier daadwerkelijk uitspraken over te kunnen doen.

In de bovenstaande alinea's werden een aantal aanbevelingen genoemd waarmee de KNVB de jeugdparticipatie bij junioren bottom-up zou kunnen stimuleren. Aandacht voor eigen ontwikkeling, regie in de sport, onderling contact, familiale sfeer en een stem hebben in beslissingen in de club/team zijn begrippen die naar voren zijn gekomen. Bottom-up stimuleren betekent dat de vereniging vanuit eigen kracht problemen aanpakt (Minkler & Wallerstein, 2003) en kan dus niet van bovenaf afgedwongen worden (Pels & Boutellier, 2013). De respondenten binnen dit onderzoek hebben samen een heleboel goede voorbeelden genoemd die mee kunnen werken aan het vergroten van de jeugdparticipatie. Verwacht wordt dat er binnen iedere vereniging goede voorbeelden aanwezig zijn. Door deze vast te leggen en te delen kunnen deze voorbeelden mogelijk gebruikt worden om anderen te inspireren, waardoor ook zij vanuit eigen kracht de jeugdparticipatie kunnen vergroten.

Literatuur

- Baar, P. (2002). *Cursushandleiding kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Baar, P., & Wubbels, T. (2013). Peer Aggression and Victimization: Dutch Sports Coaches' Views and Practices. *The Sport Psychologist*, 27, 380-389.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Meer-Middelburg, A. G. E. (1996). *Basisboek open interviewen*. Groningen, Houten: Wolters-Noordhoff B.V.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief Onderzoek*. Groningen, Houten: Wolters-Noordhoff B.V.
- Baarda, B. (2010). *Research: This is it! Guidelines for setting up, doing and evaluating quantitative and qualitative research* (1st ed.). Groningen, Houten: Noordhoff B.V.
- Biesta, G., Stams, G., Dirks, E., Rutten, E., Veugelers, W., & Schuengel, C. (2001). Does sport make a difference? An exploration of the impact of sport on the social integration of young people. In J. Steenbergen, P. De Knop, A. H. F. Ellings (Eds.), *Values en norms in sport* (pp. 95-116). Oxford: Meyer and Meyer sport.
- Boedeltje, M. (2004). Draagvlak nader bekeken. Een verkenning van het begrip draagvlak binnen interactief beleid op lokaal niveau vanuit een normatief en instrumenteel perspectief. Enschede: Universiteit Twente.
- Boeije, H. R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Buchanan B. R., Miller F. G., & Wallerstein N. B. (2007). Ethical issues in community based

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

- participatory research: Balancing rigorous research with community participation in community intervention studies. *Progress in Community Health Partnerships, 1*, 153-160.
- Buisman, A. (2004). Opvoeding in en door sport? *Pedagogiek, 24*, 310-324.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuit: Human Needs and the Self Determination of Behavior. *Psychological inquiry, 11*, 227-268.
- De Winter, M. (1995). *Kinderen als medeburgers: Kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: Tijdstroom.
- De Winter, M. (2005). *Democratieopvoeding versus de code van de straat*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- De Winter, M. (2007). Opvoeding, onderwijs en jeugdzorg in het algemeen belang: De noodzaak van een democratisch-pedagogisch offensief. In: P. A. H. Van Lieshout, M. S. S. Van der Meij, J. C. I. De Pree (Red.), *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid*. Amsterdam: University Press
- De Winter, M., Kronenman, M., & Baerveldt, C. (1999). The social education gap report of a Dutch peer-consultation project of family policy. *British Associations for Social Workers, 29*, 903-914. doi:10.1093/bjsw/29.6.903
- De Vries, I. A. M. D., Meussen, N. M. M., 'T Hart, B., & Van den Toren, S. J. (2013). Jeugdparticipatie op voetbalverenigingen. Explorierend kwalitatief onderzoek naar ervaring en beleving van de A-, B- en C-jeugd. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Edelenbos, J., & Monnikhof, R. (2001). Lokale interactieve beleidsvorming. Een vergelijkend onderzoek naar de consequenties van interactieve beleidsvorming voor het functioneren van de lokale democratie. Utrecht: LEMMA BV.
- Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: an avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy, 10*, 19-40. doi:10.1080/1740898042000334890
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Florence: Innocenti Essays.
- Hilhorst, J., Van Veldhoven, N., Jacobs, F., Theeboom, M., & Steenbergen, J. (2014). Onderzoek naar het gedrag van trainer/coaches en de betekenis ervan voor de ontwikkeling van kinderen in de georganiseerde sport. *Actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat'. NOC*NSF en Nederlandse sportbonden*.
- Hilhorst, P., & Zonneveld, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld: Radicaal kiezen*

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

voor de pedagogische civil society. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke
Ontwikkeling.

- Israel B. A., Schulz A. J., Parker E. A., & Becker A. B. (1998). Review of community-based research: Assessing partnership approaches to improve public health. *Annual Review of Public Health, 19*, 173-202.
- Jacobs, F., & Loderus, A. (2013). Veilig schoolklimaat. *Lichamelijke opvoeding, 11*, 4-6.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M., Toerin, T., & Visscher. (2010). Academic performance and self-regulatory skills in elite youth soccer players. *Journal of sport sciences*, 1-10.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M., & Visscher, C. (2012). Efficiënt naar goud: het belang van Zelfregulatie in de ontwikkeling van sporttalent naar topsporter. In N. Schipper-van Veldhoven, H. Van der Palen, J. Van der Kerk, & R. Schuijers (Red), *Goud in elk kind* (pp. 87-100). Deventer: daM uitgeverij.
- Kirshner, B. (2007). Youth activism as a context for learning and development. *American Behavioral Scientist, 51*, 367-379.
- Kloos, S. & Hilhorst, J. (2004). Junior. Niet alleen spelen, maar ook trainen/coachen, begeleiden, fluiten en organiseren. Zeist: KNVB.
- KNVB. (2003). *Evaluatie WhoZnext*. Zeist: KNVB.
- KNVB. (2009). *Samen scoren: Beleidsplan voetbal 2009-2014*. Zeist: KNVB.
- Kroesemeijer, S. & Groenestein, T. (2013). Motieven voor uitstroom van leden. Zeist: KNVB.
- Minkler M., & Wallerstein N. (2003). Introduction to community-based participatory research. In M. Minkler, & N. Wallerstein (Eds.), *Community-based participatory research for health* (pp. 5-19). United States of America: PB printing.
- Lobstein, M., & Van der Linden, C. (2013). Motivation, research and strategy. De Voetbaljourney, meisjes/vrouwenvoetbal. Zeist: KNVB.
- Pels, T., & Boutellier, H. (2013). Pedagogisch beleid met ruimte voor zelfsturing. In H. Jumelet & J. Wenink (Red.), *Zorg voor onszelf* (pp.59-71). Amsterdam: SWP.
- Robson, C. (2005). *Real world research*. United States of America: Blackwell Publisher.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic Definitions and New Directions. *Educational Psychology, 25*, 54-67. doi:10.1006/ceps.1999.1020
- Stemkens, I. (2013). *Ervaren pedagogische proceskwaliteit van jeugdvoetbaltrainers in Nijmegen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Van den Broek, A., Vansteenkiste, M., De Witte, M., & Andriessen, M. (2009). De Zelf Determinatie Theorie. Kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag &*

DE BELEVEING VAN JUNIOREN TEN AANZIEN VAN JEUGDPARTICIPATIE BINNEN
AMATEUR VOETBALVERENIGINGEN

Organisatie 2009-22, 4, 316-334.

Van Groeningen, H. (2005). Evaluatieverslag WhoZnext op Mytylscholen 2004-2005.

Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB).

Volman, M. (2013). De pedagogische opdracht van het onderwijs: individueel presteren of betrokken participeren. In H. Jumelet & J. Wenink (Red.), *Zorg voor onszelf* (pp.148-157). Amsterdam: SWP.

Weiss, M. R. (1995). Children in sport: An educational model. In S. M. Murphy (ed.). *Sport Psychology Interventions* (pp. 39-70). Champaign, IL.: Human Kinetics.

Woerkum, C. (2000). *Communicatie en interactieve beleidsvorming*. Alphen aan de Rijn: Samson.